

TARKIBIDA ANTIBIOTIK SAQLAGAN DORI TURLARI

Islomova Gulrux Islom qizi
Sayfullayeva Hayotxon Sayfulla qizi
Tashev Baxtiyor Yuldashbayevich
Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya: Tibbiyotda ishlatiladigan dori moddalar ichida antibiotiklar eng kuchli ta'sir etuvchi moddalar hisoblanadi. Dori shakllarini tayyorlash texnologiyasining o'ziga xosligini hisobga olgan holda antibiotiklar bilan dori preparatlari tayyorlashni quyidagicha umumlashgan holatini hisobga olish mumkin.

Kalit so'zlar: Antibiotik, kukunlar, surtmalar, Tomchi dorilar, kamsulalar, tablitkalar.

Antibiotiklar terminini Amerika olimi Z. Vaksman mikroblarda hosil bo'lib, boshqa mikro-blarga qarshi ta'sir etadigan moddalarga nisbatan taklif etgan. Antibiotiklar kasallantiruvchi (patogen) mikroblardagi moddalar almashinuvini buzib, ularni o'ldiradi yoki o'sishini to'xtatadi. Antibiotiklar turli mikroblarga turlicha ta'sir etadi. Masalan; bir antibiotik ma'lum bir mikrobgga kuchli ta'sir etgani holda, boshqa mikrobgga kuchsiz ta'sir qiladi yoki butunlay ta'sir qilmaydi; Antibiotiklarning ko'pchiligi faqat mikroblarni emas, balki odam, hayvon va o'simlik organizmini (to'qima va hujayralarini) ham yemiradi. Ko'p antibiotiklar tayyor (liofil) tabletkalar, surtma dori shaklida ishlab chiqariladi. Dorixona sharoitida antibiotiklardan surtma, eritma (tomchi), shamchalar va kukunlar tayyorlanadi.

Antibiotiklarning xususiyatlari: Antibiotiklarni, tez parchalanib ketishi; Kislotali sharoitga chidamsizligi; Yarim parchalanish davrining qisqaligi; Ko'pchilik yordamchi moddalar bilan o'zaro ta'sirlanish kobiliyati; Ko'pchilik antibiotiklarni suvda erimasligi va suvli eritmalarini etarli darajada turg'un emasligi; Antibiotiklarni haroratga chidamsizligi; Boshqa dorivor moddalar bilan kimyoviy va farmakologik jihatdan nomutanosiblikni namoyon qilishi; Mikroorganizmlarga o'ta ta'sirchanligi;

Antibiotiklarni ana shu ko'rsatilgan va o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda uni dori shakli texnologiyasi ishlab chiqiladi. Dori shakli tarkibidagi antibiotikni ma'lum vaqt ichida turg'unligi ta'minlanishi kerak. Dori shakli esa tanaga terapevtik konsentratsiyadagi antibiotik miqdorini ta'minlay oladigan shaklda bo'lishi zarur. Masalan: levomitsetin haroratga chidamli antibiotik; uning eritmalarini sterillash mumkin, penitsillin esa eritma shaklida o'ta chidamsiz. Gramitsidin 2% li spirtli, ishlatilganda uni 1:100 nisbatda tozalangan suv yoki 70% li spirt bilan suyultirilib qo'llaniladi. Levomitsetin spirtida yaxshi eriydi, lekin

benzilpensillinni spirtdagi eritmasi uni murakkab efir hosil kilish xususiyati bilan bogʻliq boʻlib, taʼsir darajasini yoʻkotib yuboradi. Penitsillinni suvdagi eritmasi xona sharoitida 4-6 soat turgʻun boʻlsa pHi 6,5 boʻlgan bufer eritmada (50°S) da 15-20 kungacha saqlash mumkin. SHuni hisobga olgan holda penitsillin, levomitsetin va boshqa antibiotiklarni eritish maqsadida erituvchi sifatida har xil bufer eritmalar qoʻllaniladi. Antibiotiklar bilan tayyorlanadigan hamma dori shakllari aseptik sharoitda tayyorlanadi.

ANTIBIOTIKLARNI ISHLATISHGA DOIR UMUMIY YOʻL-YOʻRIQLAR:

Agar siz antibiotikning qanday ishlatilishini va qanday infeksiyalarga qarshi kurashishini aniq bilmasangiz, uni ishlatmang. Siz davolamoqchi boʻlgan infeksiyaga qarshi faqat tavsiya etilgan antibiotikni ishlatang. Antibiotiklarning ishlatilishidagi xavfli tomonlarini biling va kitobda berilgan ehtiyot choralariga rioya qiling. (Yashil Sahifalar boʻlimiga qarang). Antibiotiklarni faqat tavsiya qilingan miqdorlarda ishlatang (koʻp ham emas, oz ham emas). Antibiotik miqdori kasallik va bemorning yoshi va vazniga bogʻliq. Agar antibiotik tabletkalarini ichib yaxshi natijaga erishsangiz, hech qachon ularning ukolini olmang. Faqat juda zarur boʻlib qolgandagina ukol oling. Kasallik belgilari toʻla yoʻqolib ketgunga qadar antibiotiklar ichishni toʻxtatmang. Isitma yoki kasallikning barcha belgilari yoʻq boʻlib ketgandan soʻng ham dori ichishni kamida yana 2 kun davom ettiring. (Sil, moxov kabi baʼzi kasalliklar bemor yaxshi boʻlib qolganidan keyin ham, dorini oylar yoki yillar davomida qabul qilishi kerak. Har bir kasallik xususida berilgan yoʻl-yoʻriqlarga rioya qiling). Agar antibiotik toshma, qichishish, nafas qiyinlashishi yoki boshqa jiddiy taʼsirlar sababchisi boʻlsa, uni qabul qilishni toʻxtating va siz butun hayotingiz davomida bu dorini qayta ishlatmasligingiz kerak. Antibiotiklarni juda zarur paytlardagina ishlatang. Antibiotiklarning koʻp qabul qilinishi, infeksiyaga qarshi kurashadigan kuchining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hammabop Tibbiyot Qoʻllanmasi 2013y
2. <https://hesperian.org/>